

بررسی نقش واسطه‌ای تاب‌آوری تحصیلی در رابطه بین خودتنظیمی هیجانی با اشتیاق تحصیلی در کودکان با یادگیری خاص

خدیجه رجبیان

کارشناسی ارشد روانشناسی

چکیده

هدف مطالعه حاضر بررسی نقش واسطه‌ای تاب‌آوری تحصیلی در رابطه بین خودتنظیمی هیجانی با اشتیاق تحصیلی در کودکان با اختلال یادگیری خاص می‌باشد. این پژوهش از نظر روش تحقیق توصیفی و از نوع همبستگی و با رویکرد معادلات ساختاری انجام شد. جامعه آماری تحقیق شامل کلیه دانش آموزان دارای اختلال یادگیری خاص پایه پنجم و ششم شهر تبریز می‌باشد که به تعداد ۱۷۰ نفر از آنان با استفاده روش نمونه‌گیری در دسترس به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار تحقیق برای تحلیل سؤالات پرسشنامه‌های استاندارد: تاب‌آوری تحصیلی ساموئلز (۲۰۰۴)، اشتیاق به تحصیل فردریکز، بلومنفیلد، پاریس (۲۰۰۵) و پرسشنامه تنظیم هیجان شناختی (۲۰۰۲) می‌باشد. برای تحلیل داده‌ها و آزمون سؤالات از نرم‌افزار SPSS و روش‌های آماری توصیفی و از آماری استنباطی همبستگی و smart-pls برای تحلیل متغیر واسطه‌ای استفاده گردید.

واژه‌های کلیدی: تاب‌آوری تحصیلی، اشتیاق تحصیلی، خودتنظیمی هیجانی، اختلال یادگیری خاص

۱- مقدمه

بر اساس DSM-5 تشخیص گذاری اختلال یادگیری خاص^۱ (SLD) منوط به وجود مشکل در یادگیری خواندن، نوشتن، علم اعداد و ریاضیات که طی یک سال تحصیلی رسمی مشاهده شوند، می باشد (سیمین قلم، علی بخشی و احمدی زاده، ۱۳۹۵). این اختلال حالت‌هایی مثل بدکاری جزئی مغزی، معلولیت‌های ادراکی، آسیب مغزی، خوانش پریشی و زبان پریشی رشدی را شامل می‌شود. اختلال یادگیری خاص را می‌توان یک اختلال تکاملی با منشاء زیستی دانست. انجمن روان پزشکی آمریکا (۲۰۱۳) در (پنجمین ویرایش راهنمای تشخیصی آماری اختلالات یادگیری روانی) اشاره می‌کند که اختلال و مشکل در یادگیری با مشکل در درک معانی، خواندن نادرست و با زحمت، مشکلات املائی، دشواری در محاسبه اعداد و مشکل در درک ریاضی و دشواری در نوشتن که منجر به تداخل در فعالیتهای درسی و فعالیتهای روزمره زندگی فرد می‌شود، تشخیص داده می‌شود (آهنگر قربانی، حاجلو، سپهری نسب و معزز، ۱۳۹۸). در این نوع دانش آموزان با شرایط خاص یادگیری، شاید بحث یادگیری و محیط آموزشی امری ناخوشایند تلقی گردد و انگیزه و اشتیاق چندانی به یادگیری نداشته باشند که ایجاد انگیزه در این دانش‌آموزان بهطوری که بتوانند در عملکرد تحصیلی موفق داشته باشند می‌تواند یکی از چالشهای مهم در زمینه ارتقای کیفیت آموزش بشمار آید.

۲- ادبیات تحقیق

اشتیاق تحصیلی، یکی از اساسی ترین شاخص‌های نشان دهنده ارتقای کیفیت اشتیاق تحصیلی است و نوعی سرمایه گذاری روانشناختی و تلاش مستقیم برای یادگیری، فهمیدن و تسلط بر دانش و مهارتهای موردنیاز است. این سازه نخستین بار جهت درک و تبیین افت و شکست تحصیلی بیان شد و به‌عنوان پایه ای برای تلاشهای اصلاح‌گرایانه در حوزه تعلیم و تربیت مدنظر قرار گرفت که شامل سه بُعد رفتاری، شناختی و عاطفی است (مارس، ۲۰۱۶). در این مدل اشتیاق نیز اعتقاد بر این است که دانش آموز دارای ابعاد رفتاری (آن دسته از رفتارهای دانش آموز نظیر رفتارهای مثبت، پرداختن به تکالیف درسی و مشارکت در فعالیت های فوق برنامه مدرسه که برای سازگاری روانی اجتماعی و پیشرفت دانش آموز در مدرسه مفیدند). عاطفی (احساسات، علایق، ادراکات و نگرش های دانش آموز نسبت به مدرسه) و شناختی (نیروگذاری روان شناختی دانش آموزان در امر یادگیری و کاربرد راهبردهای خودتنظیمی توسط آن ها) است که هر کدام به نحوی عملکرد تحصیلی فرد را تحت تأثیر قرار می دهند (بشر پور، عیسی زادگان، زاهد، احمدیان، ۱۳۹۲).

هیجان نقش مهمی در جنبه های مختلف زندگی نظیر سازگاری با تغییرات زندگی و رویدادهای تنیدگی زا ایفا می کند. اصولاً، هیجان را می توان واکنشهای زیست شناختی به موقعیت هایی دانست که آن را یک فرصت مهم یا چالش برانگیز ارزیابی می کنیم و این واکنش های زیستی با پاسخی که به آن رویدادهای محیطی می دهیم، همراه می شوند. هر چند هیجان ها مبنای زیستی دارند، اما افراد قادرند بر شیوه هایی که این هیجان ها را ابراز می کنند، اثر بگذارند. این توانایی که تنظیم هیجان نامیده می‌شود، فرایندی درونی و برونی است که مسئولیت کنترل، ارزیابی و تغییر واکنش های عاطفی فرد را در مسیر تحقق یافتن اهداف بر عهده دارد؛ بنابراین تنظیم هیجان، یک اصل اساسی در شروع، ارزیابی و سازماندهی رفتار سازگارانه و همچنین جلوگیری از هیجان های منفی و رفتارهای ناسازگارانه محسوب می‌شود (گارنوفسکی، ون دیر کومر، کراچی و تیردس و تین، ۲۰۰۲).

افکار و شناخت ها در توانایی مدیریت، نظم جویی و کنترل احساس ها و هیجان ها بعد از تجربه یک رویداد تنیدگی زا نقش بسیار مهمی دارند. از جمله راهبردهای مقابله ای مورد استفاده بعد از تجربه رویداد تنیدگی زا می توان به راهبرد ملامت خود نشخوار گری، پذیرش، ملامت دیگران، فاجعه سازی و یا ارزیابی مجدد مثبت اشاره نمود که هر کدام پیامدها خاص خود را خواهد داشت (جورگمن و استنتون، ۲۰۱۶)

¹ Special learning disorder

با توجه به اینکه، اشتیاق، ریشه در انگیزه فرد، سازگاری فرد با شرایط استرس زا و سازگاری موفق با شرایط تهدید کننده دارد و از آنجاییکه، فرد با اشتیاق بدنبال رسیدن به هدفی می‌باشد، او در راستای این هدف، تاب آور می‌شود و شرایط را مدیریت می‌کند (دوونی، ۲۰۱۶). از طرفی تنظیم هیجان با کنترل هیجانات در مواقع بحرانی می‌تواند با تاب‌آوری ارتباط داشته باشد. تاب‌آوری از دیدگاه نوئن (۲۰۱۳) توانایی تطابق با دشواریهاست. در بافت تحصیلی، تاب‌آوری احتمال بالای موفقیت در مدرسه با وجود شرایط و تجارب اولیه تعریف می‌شود. مارتین و مارش (۲۰۱۸) تاب‌آوری تحصیلی را ظرفیت دانش آموزان در غلبه بر خطرات حاد و مزمنی تعریف می‌کنند که تهدیدهای بزرگی در فرایند تحصیلی به شمار می‌آیند. تاب‌آوری صلاحیت و توانایی فردی است که به جای تأکید بر نقاط ضعف و آسیب شناسی، بر توانمندی‌ها و اسنادهای مثبت تأکید میکند. تاب‌آوری توانایی فعالانه عمل کردن و مؤثر بودن به جای واکنشی عمل کردن و منفعل بودن در پاسخ به موقعیت‌های تنیدگی آمیز است. تاب‌آوری ظرفیت و نیرویی است که موجب برگشتن از دشواری و بازسازی میگردد و توانایی مواجهه با شرایط ناگوار و در عین حال معنایی برای آن حوادث و حفظ امیدواری است. فلچ (۲۰۱۰) ویژگیهای افراد تاب آور را چنین برمی‌شمارد:

۱- شایستگی اجتماعی؛ فرد تاب‌آور به صورتی قابل ملاحظه، واکنش دهی، فعالیت، انعطاف و تطابق بیشتری نشان میدهد. این ویژگی معمولاً شامل همدلی، مراقبت، مهارتهای ارتباطی و شوخ طبعی نیز میشود.

۲- مهارتهای مشکل گشایی؛ این مهارتها عبارتند از: توانایی فکر کردن به شیوهای انتزاعی، تأملی و منعطف و توانایی ایجاد راه حل‌های معادل برای مشکلات شناختی و اجتماعی.

۳- حس هدفمندی؛ درباره حس هدفمندی، چندین ویژگی شناسایی شده در ادبیات عوامل حفاظتی، مطرح است. انتظارات سالم، جهتگیری هدفمند، جهتگیری موفق، انگیزش پیشرفت، میل به تحصیل، پشتکار، امیدواری، سرسختی، باور به آینده روشن و حس پیشبینیپذیری از این دست‌هاند.

۴- اعتمادبه نفس؛ اعتمادبه‌نفس از حس فرد نسبت به ارزشمندی و شایستگیاش ناشی میشود. دو گروه از تجارب بیشترین تأثیر را بر اعتمادبه‌نفس دارند: (الف) روابط عاشقانه، دوستدارانه و ایمن (ب) موفقیت در کارهایی که فرد به آنها علاقه‌مند است و انجام دادن آنها را در نظر دارد. حتی یک رابطه مثبت در کودکی و بزرگسالی میتواند آسیب ناشی از تجربه‌ها یا روابط منفی را کاهش دهد. همچنین، موفقیت در یک کوشش میتواند موجب تخفیف حس شکست در سایر حوزههای زندگی فرد شود. در اینجا موفقیت به معنی رقابت نیست بلکه دستیابی فرد به استانداردهای خود است.

۵- احساس کفایت؛ عوامل ارتقا دهنده خودجهت مندی یا خودکارآمدی عبارتند از: باور والدین به حس کنترل در کودک، پاسخگویی (چون والدین پاسخگو به کودک نشان میدهند که رفتارشان اثری دارد)، پایداری، گرمی و تمجید، حمایت و ترغیب کودک به درگیر شدن در محیط خود.

۶- احساس داشتن یک پایگاه ایمن؛ داستان زندگی افراد تاب‌آور نشان میدهد که شایستگی و اعتماد حتی در شرایط دشوار میتواند وجود داشته باشد؛ به شرط آنکه نوجوانان در زندگی با افرادی مواجه باشند که پایگاه امنی برای ایجاد اعتماد، استقلال و ابتکار عمل فراهم کرده باشند.

شیر فانی؛ حسینی نسب و پناه علی (۱۳۹۹) در تحقیقی که با عنوان اثر بخشی آموزش تنظیم شناختی هیجان بر اشتیاق تحصیلی انجام دادند، نتیجه نشان داد که آموزش راهبردهای تنظیم شناختی هیجان بر اشتیاق رفتاری و عاطفی تأثیر مثبت و معنی دار ولی بر اشتیاق شناختی تأثیر معنا درای نداشت. تحقیقی که توسط علی بابالو (۱۳۹۸) با عنوان رابطه ی هیجان های تحصیلی، خودکارآمدی تحصیلی و تاب‌آوری تحصیلی با اشتیاق تحصیلی دانش آموزان انجام داد، یافته‌ها نشان داد که بین، تاب‌آوری تحصیلی و خودکارآمدی تحصیلی با اشتیاق تحصیلی دانش آموزان رابطه ی مثبت معناداری وجود دارد و همچنین، تقریباً ۶۴ درصد از کل واریانس اشتیاق تحصیلی دانش آموزان تاب‌آوری تحصیلی تبیین می‌گردد. گرین، میلر، کروسان، دوک و آکی (۲۰۱۹) در پژوهشی تحت عنوان " رابطه ی تاب‌آوری با اشتیاق تحصیلی " نشان دادند، کلاسی که در انتخاب هدف از خودمختاری دانش آموزان حمایت می‌کند، پیش بینی کننده ی قوی برای سرزندگی تحصیلی پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان است. راگول، ماریا و جسوس (۲۰۱۹) بر اساس تحقیقی که با عنوان رابطه بین تاب‌آوری تحصیلی و راهبردهای خود

تنظیمی در بین دانش آموزانی که در معرض طرد شدن اجتماعی قرار داشتند، انجام دادند، بیان کردند که توانایی رفتار خودتنظیمی به عنوان یکی از مهمترین عوامل حفاظتی در رابطه با تاب‌آوری تحصیلی می‌باشد. نتیجه تحقیق آنها حاکی از این بود که خودتنظیمی پیش‌بینی کننده مثبت و معناداری برای مقابله و تحمل در برابر موقعیت های منفی و افزایش دهنده تاب‌آوری بود. به همین ترتیب، سطوح پایین-متوسط-بالا خودتنظیمی با نمرات عوامل تاب‌آوری همبستگی داشت.

۳- روش تحقیق

روش‌های آماری پیش‌بینی شده برای تجزیه و تحلیل در این بررسی به دو صورت آمار توصیفی و استنباطی بود. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات در سطح توصیفی از آماره های میانگین، انحراف معیار، از نرم‌افزار SPSS و در سطح استنباطی برای تجزیه و تحلیل داده‌ها به منظور آزمون فرضیه ها از روش مدل سازی معادلات ساختاری (SEM) با رویکرد حداقل مربعات جزئی (PLS) استفاده شد که با نرم‌افزار Smart PLS انجام شد.

۳-۱- جامعه آماری و روش نمونه‌گیری

به مراکز آموزش مخصوص دانش آموزان دارای یادگیری خاص و همچنین برخی از مراکز غیر دولتی، انتفاعی و آموزشگاه های زیر نظر سازمان بهزیستی ابتدایی شهر تبریز رجوع شد و با هماهنگی مسئولین، معلمین و مربیان برای دانش آموزان دارای اختلال یادگیری خاص نحوه پاسخ دهی به سؤالات توضیح کامل داده شد و جهت تکمیل سؤالات ابزار سنجش به دانش آموزان اجازه داده شد تا ابزار را با تمرکز کامل در خانه تکمیل کنند تا خللی در آموزش دانش آموزان وارد نگردد و سپس بعد از هماهنگی از خود آنها یا معلمین و مربیان آنها جمع‌آوری گردید و در نهایت به تعداد ۱۱۲ نفر از دانش آموزان دارای اختلال یادگیری به منظور نمونه مورد بررسی قرار گرفتند.

۴-۲- ابزار

مقیاس تاب‌آوری تحصیلی: توسط سامونلز (۲۰۰۴) طراحی کرد، شامل سه مؤلفه مهارت‌های ارتباطی، جهت‌گیری آینده و مسئله محور/ مثبت نگر در مقیاس پنج درجه ای لیکرت کاملاً مخالف (۱) تا کاملاً موافق (۵). نمرات حاصل از پرسشنامه مذکور به گونه‌ای است که بالاترین نمره ممکن است ۱۴۵ (تاب‌آوری تحصیلی بال) و پایینترین نمره ۱۱ (تاب‌آوری تحصیلی پایین) باشد. در ایران، پرسشنامه حاضر را سلطانی‌نژاد و همکاران هنجاریابی کردند. آنها در پژوهش خود برای این پرسشنامه سه عامل با عناوین مهارت های ارتباطی، جهت گیری آینده و مسئله محور/ مثبت نگر را استخراج کردند و ضریب آلفای کرونباخ را برای عاملهای این پرسشنامه در نمونه دانش‌آموزی بین ۰/۶۳ تا ۰/۷ به دست آوردند. پرسشنامه اشتیاق به تحصیل: به منظور اندازه گیری اشتیاق به تحصیل از پرسشنامه فردریکز، بلومفیلد، پاریس (۲۰۰۵) که سه جنبه رفتاری، هیجانی و شناختی اشتیاق به تحصیل را در بر میگیرد استفاده شد. نمره گذاری پرسشنامه در طیف لیکرت ۵ نقطه ای از تقریباً هرگز (۱) تا تقریباً همیشه (۵) می‌باشد. ضرایب پایایی هر یک از خرده آزمونها بالای ۰/۷ گزارش شده است.

پرسشنامه تنظیم هیجان: پرسشنامه تنظیم هیجان شناختی پرسشنامه خودسنجی است که در سال (۲۰۰۲) در قالب ۱۶ سوال توسط نادیا گرنفسکی، ویویان کریچ و فیلیپ اسپین هاون تنظیم شده است. نسخه اصلی این پرسشنامه با دو راهبرد های منفی تنظیم شناختی و راهبردهای مثبت تنظیم شناختی هیجان در قالب ۵ درجه ای لیکرت می‌باشد که از ۱ تا ۵ نمره داده می‌شوند. پایایی آن را از طریق محاسبه آلفای کرونباخ، برای راهبردهای مثبت ۰/۹۱ و برای راهبرد منفی ۰/۸۶ برای ۰/۹۳ است.

۵- یافته‌های تحقیق

در این بررسی ابتدا از روش‌های آمار توصیفی استفاده شد. برای آماره‌های توصیفی متغیرها به سراغ سؤالات اختصاصی پرسش‌نامه می‌رویم که با استفاده از نمره‌گذاری طیف لیکرت استخراج شده‌اند و در نهایت آماره‌های توصیفی مربوط به هر متغیر در ادامه ارائه شده‌اند. در ادامه از مدل‌های ساختاری و آمار استنباطی استفاده شد.

جدول ۱: آماره‌های توصیفی متغیر تاب‌آوری تحصیلی

مسئله محور	جهت‌گیری آینده	مهارت‌های ارتباطی	میانگین
۳/۵۴	۳/۶۲	۳/۵۶	میانگین
۰/۷۸	۰/۵۲	۰/۸۷	انحراف معیار
۰/۶۴	۰/۴۵	۰/۴	کشیدگی
-۰/۷۲	-۰/۷۱	-۰/۹۱	چولگی

جدول ۲: آماره‌های توصیفی متغیر اشتیاق به مدرسه

اشتیاق شناختی	اشتیاق هیجانی	اشتیاق رفتاری	میانگین
۳/۵۰	۳/۵۰	۳/۵۶	میانگین
۰/۸۶	۰/۶۶	۰/۸۷	انحراف معیار
۰/۸۳	۰/۷۳	۰/۴	کشیدگی
-۰/۶۳	-۰/۵۴	-۰/۹۱	چولگی

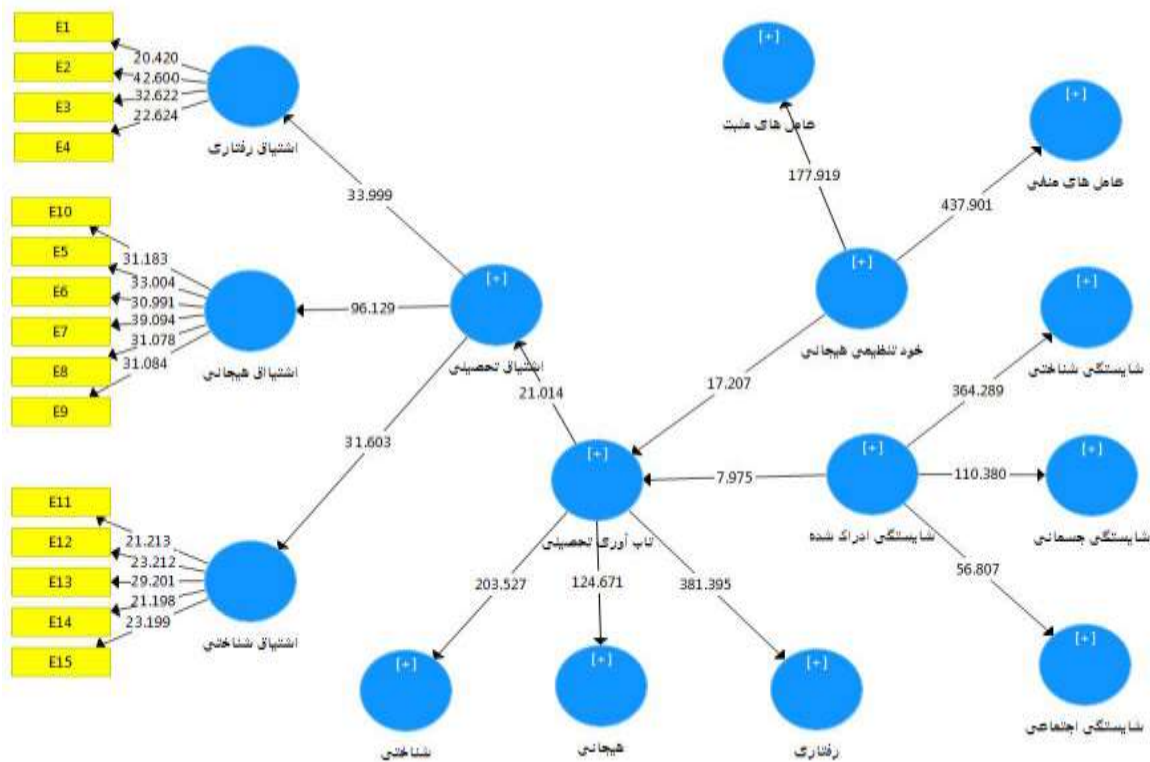
جدول ۳: آماره‌های توصیفی متغیر شناخت هیجان

عامل منفی	عامل مثبت	میانگین
۳/۳۷	۳/۸۴	میانگین
۰/۵۲	۰/۵۱	انحراف معیار
-۰/۹۷	-۰/۸۷	کشیدگی
۰/۷۳	-۰/۸۰	چولگی

ضریب چولگی برای تمامی متغیرها در بازه قابل قبول و نرمال خواهد بود. است بنابراین برای این متغیرها چولگی مشاهدات به سمت راست می باشد، طبق نتایج بدست آمده از پرسشنامه ها ضریب چولگی برای همه متغیر در بازه ی قابل قبولی می باشد، عبارتی می توان گفت که توزیع داده ها شبیه به توزیع نرمال می باشد.

در مورد توزیع نرمال کشیدگی صفر است و اگر کشیدگی یک توزیع بیشتر از نرمال باشد یعنی پراکندگی آن کمتر از نرمال باشد ضریب کشیدگی عددی مثبت است و بالعکس اگر کشیدگی یک توزیع کمتر از نرمال باشد یا پراکندگی آن بیشتر از نرمال باشد ضریب کشیدگی عددی منفی خواهد بود. ضریب برجستگی مشاهدات در تمامی متغیرها از توزیع نرمال پیروی می نماید. در اینجا برای بررسی رابطه و همبستگی بین متغیرها از مدل معادلات ساختاری استفاده شده است که در نمودار ۱ ارائه شده است.

نمودار ۱: مدل ترسیم شده همراه با مقادیر t -value

براساس نمودار ۱ تمامی ضرایب مربوط به مسیرهای بین متغیرهای این تحقیق از ۱/۹۶ بیشتر است که معنادار بودن تمامی مسیرها و مناسب بودن مدل ساختاری را نشان می دهد. جهت بررسی نقش متغیر میانجی تاب آوری تحصیلی بر اشتیاق تحصیلی و تنظیم هیجان شده از آزمون سوایل استفاده و نتایج در جدول ۴ گزارش شد.

جدول ۴: آزمون سوبل برای بررسی معناداری متغیر واسطه‌ای

نتیجه	VAF	z-value	Sb	Sa	c	b	a	متغیر
تایید	۰/۶۰	۵/۸۱	۰/۱۰	۰/۰۶۱	۰/۳۱	۰/۷۰	۰/۶۶	خود تنظیم هیجان ← تاب‌آوری ← اشتیاق تحصیلی

a: مقدار ضریب مسیر میان متغیر مستقل و میانجی

b: مقدار ضریب مسیر میان متغیر میانجی و وابسته

Sa: خطای استاندارد مربوط به مسیر متغیر مستقل و میانجی

Sb: خطای استاندارد مربوط به مسیر متغیر میانجی و وابسته

از آزمون سوبل برای تعیین معناداری تاثیر متغیر های واسطه‌ای در رابطه میان دو متغیر استفاده می کنیم، طبق فرمول آزمون سوبل خواهیم داشت:

$$z\text{-value} = \frac{a*b}{\sqrt{(b^2*s_a^2 + a^2*s_b^2)}}$$

با جایگذاری مقادیر در فرمول بالا، مقدار حاصل از آزمون سوبل برابر با ۵/۸۱ شد و به دلیل بیشتر بودن از ۱/۹۶ می توان اظهار داشت که در سطح اطمینان ۹۵ درصد تاثیر متغیر واسطه‌ای تاب‌آوری تحصیلی در رابطه بین خود تنظیمی هیجانی و اشتیاق تحصیلی معنادار است. جهت تعیین شدت تاثیر میانجی از اماره ای به نام VAF استفاده می‌شود که مقداری بین ۲ و ۱ است. هر چه این مقدار به ۱ نزدیکتر باشد نشان از قوی بودن تاثیر متغیر میانجی دارد. در واقع این مقدار نسبت اثر غیر مستقیم بر اثر کل را می‌سنجد.

$$VAF = \frac{a \times b}{(a \times b) + c}$$

با توجه به شاخص VAF محاسبه شده به کمک رابطه فوق برای تشخیص درصد واسطه‌گری متغیر تاب‌آوری تحصیلی و با توجه به مقدار این شاخص که ۰/۶ می‌باشد می‌توان نتیجه گرفت که تاب‌آوری تحصیلی ۵۹/۲۴ درصد از رابطه کل متغیر خود تنظیمی هیجانی و اشتیاق تحصیلی را تشریح می‌کند و بیش از ۵۰ درصد نقش واسطه‌گری دارد.

۶- بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به یافته‌ها که مقدار سطح معنی داری بیشتر از سطح خطا یعنی $1/96$ بود، از این رو همبستگی مثبت معنی دای بین این سه متغیر با اطمینان ۹۵ درصد مشاهده شد. نتیجه بدست آمده در این تحقیق با نتایج تحقیق، سیدان (۱۳۹۷) میر نصیری (۱۴۰۰)، میرزایی، کیامنش، حجازی و بنی جمالی (۱۳۹۶) و مطالعه قاسم و حسین چاری (۱۳۹۱) همسو می‌باشد. در تبیین نتیجه بدست آمده چنین بیان می‌شود که با وارد شدن متغیر واسطه‌ای در رابطه بین دو متغیر خود تنظیمی هیجانی با اشتیاق تحصیلی، راهبردهای منفی تنظیم شناختی هیجان کاهش می‌یابند و فرد بواسطه تاب‌آوری جنبه‌های منفی شناختی را کنترل و مدیریت می‌کند. با تاب‌آوری تحصیلی در دانش آموزان دارای اختلال یادگیری خاص، مشارکت در کلاس و انگیزه برای یادگیری افزایش می‌یابد. بر اساس پژوهش کابرا و پالادیا (۲۰۱۳) دانش آموزانی که تاب‌آوری تحصیلا بالایی دارند؛ به رغم مصائب و دشواریهایی که با آن مواجه هستند، عملکرد خوبی دارند و با افزایش تاب‌آوری فرد می‌تواند شرایط استرس‌زا، هیجانهای منفی خود را تعدیل و باعث سلامت جسمی و روانی و سازگاری گردد. همچنین، هوسلر (۲۰۱۳) در این زمینه، اشاره کرده است که دانش آموزانی که ظرفیت و توان به کارگیری راهبردهای مقابله‌ای روان‌شاختی همچون (تنظیم شناختی هیجان) را دارند، خود کنترلی بالایی دارند و انگیزش بالایی در عملکرد فعالیتها پیدا میکنند و همچنین توان دنبال نمودن اهداف آموزشی و تقاضاهای محیطی را دارند و موفقیت و اشتیاق تحصیلی نیز در آنها افزایش می‌یابد که نظر نمونه آماری موید این امر بود.

تنظیم و مهار شناختی هیجان در موقعتهای تهدید کننده و چالشی، باعث افزایش توانایی سازگاری فرد و منجر به افزایش تاب‌آوری در افراد می‌گردد. بر اساس گارنفسکی و کرایچ (۲۰۰۶) نحوه ارزیابی و برخورد افراد در مواجه با وقایع منفی بسیار حائز اهمیت می‌باشد، تنظیم هیجان به صورت مثبت و عدم برخورد هیجانی و تکانشی با موضوع، توانمندی فرد را در حل مساله و کاهش تنش درونی را می‌تواند در پی داشته باشد که این امر تاب‌آوری فرد را می‌تواند افزایش دهد و این موضوع در دانش آموزان دارای اختلال یادگیری خاص، در کنترل تنش و اضطراب تحصیلی می‌تواند به‌عنوان یک راهبرد مقابله‌ای در زمان شکست و عدم موفقیت در تحصیل عمل کند و بواسطه حس درونی مثبت و پذیرش و تعهد در برابر تکلیف، شفقت به خود را افزایش دهند و به تاب‌آوری تحصیلی در فرد تبدیل گردد و دانش آموز، علی‌رغم، شکست‌های مکرر، تاب‌آوری را جهت کسب نتیجه بهتر افزایش دهد و در صورت برخورد، هیجانی و ارزیابی منفی از خود، تاب‌آوری تحصیلی او را کاهش خواهد داد و از نظر روانی، خودپنداره منفی او افزایش خواهد یافت و در نتیجه به علت اختلال در یادگیری و این جهت‌گیری منفی از خود، عملکرد ناموفق تحصیلی را در پی خواهد داشت که نتیجه بدست آمد، موید این امر می‌باشد.

منابع

۱. آهنگر قربانی، زهره، حاجلو، نادر، سپهری نسب، زهرا و معزز، رقیه (۱۳۹۸) اثربخشی حافظه فعال بر بهبود عملکرد تحصیلی دانش آموزان با اختلال یادگیری خاص: یک مطالعه فراتحلیل، فصلنامه ناتوانی‌های یادگیری، ۸(۴).
۲. بشر پور، سجاد، عیسی زادگان، علی، زاهد، عادل، احمدیان، لیلا (۱۳۹۲)، مقایسه خودپنداره تحصیلی و اشتیاق به مدرسه در دانش آموزان مبتلا به ناتوانی یادگیری و عادی، مجله مطالعات آموزش و یادگیری ۲۷-۴۲: (۴)
۳. سیمین قلم، مونا، علی بخشی، حسین؛ احمدی زاده، زهرا (۱۳۹۵)، بررسی مهارتهای ادراکی-حرکتی در کودکان مبتلا به اختلال یادگیری خاص. مجله علوم پیراپزشکی و توانبخشی مشهد ۷۹-۸۴: (۱۱).

4. resilience in the classroom. Preventing School Failure: Alternative Education for Children and Youth. No.53
5. Garnefski N, Van-Der-Kommer T, Kraaij V, Teerds J, Legerstee J, Tein EO(2002). The Relationship between Cognitive Emotion Regulation Strategies and Emotional Problems: Comparison between a Clinical and a Non-Clinical Sample. Eur J Pers.; no.16

6. Joergmann, J., & Stanton, C. H. (2016). Examining emotion regulation in depression: A review and future directions. *Behaviour research and therapy*, no.56
7. Marrs, H. (2016). Conformity to masculine norms and academic engagement in college men. *Psychology of Men & Masculinity*, 11(2), pp.111-221.
8. Martin, A. J., & Marsh, H. W. (2018). Academic resilience and the four Cs: Confidence, Control, Composure and Commitment. NZARE/AARE. Auckland: Australian Association for research in education.
9. Noone, S.J.& Hastings,R.p(2013). Building psychological resilience in support staff caring for people with intellectual disabilities: pilot evaluation of an acceptance – based intervention. *Journal of intellectual disabilities*.no.43
10. Raquel- A, Maria -,Jesús (2019). Relationship between Academic Resilience and Self-regulation: A Study of Spanish Youth at Risk of Social Exclutio. Published online.
11. Venâncio Martins, M. H., & Clemente Neto, V. (2016). Resilience and self-concept of competence in institutionalized and non-institutionalized young people. *Revistada Associação Portuguesade Psicologia*.